DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
6. Sınıf · Sosyal Bilgiler · 7. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Ülkemizin, Kıtaların ve Okyanusların Konum Özellikleri: Türkiye'nin Mutlak ve Göreceli Konumu

SB.6.2.1. Ülkemizin, kıtaların ve okyanusların konum özelliklerini belirleyebilme · Konu kapsamındaki temel kavramları, modelleri ve ilişkileri örnekler üzerinden çözümler.

HATIRLAYALIM

- Bir yerin Ekvator'a (0°) ve Başlangıç Meridyeni'ne (0°) göre konumuna mutlak konum; kıtalara, denizlere, boğazlara ve yükseltiye göre durumuna göreceli konum denir.
- Türkiye 36°–42° Kuzey paralelleri ile 26°–45° Doğu meridyenleri arasında, Kuzey ve Doğu Yarım Küre'de, Orta Kuşak'ta yer alır.
- Mutlak konum gereği kuzey-güney arası 6 × 111 = 666 km, doğu-batı arası 19 × 4 = 76 dakikadır; dört mevsim belirgin yaşanır ve kuzeye doğru sıcaklık azalır.
- Üç kıtanın kavşağında olması, boğazlara sahip olması, batıdan doğuya yükseltinin artması ve aynı anda dört mevsim yaşanması göreceli konum sonucudur.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki coğrafi kavramları ve uç noktaları sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. ☐ Mutlak (matematik) konum
2. ☐ Göreceli (özel) konum
3. ☐ Sinop İnceburun (42° Kuzey)
4. ☐ Iğdır Dilucu (45° Doğu)
5. ☐ İstanbul ve Çanakkale Boğazları

a) Denizlere, boğazlara, komşulara ve yükseltiye göre kendine özgü durum

b) Karadeniz'i Akdeniz'e ve Asya'yı Avrupa'ya bağlayan su yollarımız

c) Ekvator'a ve Başlangıç Meridyeni'ne göre koordinatlarla belirtilen konum

d) Güneş'in ülkemizde en erken doğduğu en doğu uç noktamız

e) Türkiye'nin Ekvator'a en uzak olan en kuzey uç noktası

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Türkiye koordinat şemasında ülkemizin sınırlarını çevreleyen paralel ve meridyen dereceleri verilmiştir. Şemaya göre Türkiye'nin mutlak konumu hakkında aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Güney Yarım Küre ile Batı Yarım Küre'nin kesiştiği bölgede yer alır.

B) En kuzeyi ile en güneyi arasında 6 paralel fark yani 666 km kuş uçuşu uzaklık bulunur.

C) Doğu uç noktası ile batı uç noktası arasındaki zaman farkı yalnız 15 dakikadır.

D) Başlangıç Meridyeni ile Ekvator çizgisi ülkemizin tam ortasından kesişerek geçer.

3 KISA CEVAP · DÜŞÜN

Görseldeki iki karşılaştırma kartında "Hatay'ın Sinop'tan sıcak olması" ile "İzmir'in Van'dan sıcak olması" verilmiştir. Hangi durum mutlak konumla, hangisi göreceli konumla açıklanır?

1. Durum: Hatay ve Sinop
Güneydeki Hatay (36°K), kuzeydeki Sinop'tan (42°K) daha sıcaktır.
(Neden: Ekvator'a yakınlık ve enlem)

2. Durum: İzmir ve Van
Yaklaşık aynı enlemdeki İzmir, doğudaki Van'dan çok daha sıcaktır.
(Neden: Deniz kıyısı ve yükselti farkı)

4 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Kıtalar, okyanuslar ve Türkiye'nin konum özellikleriyle ilgili ifadelerden doğru olanların D, yanlış olanların Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Peş peşe gelen iki paralel dairesi arası 111 km, komşu iki meridyen yayı arası ise 4 dakikadır.	☐	☐
Türkiye'de batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltinin artması ve sıcaklığın düşmesi mutlak konumun sonucudur.	☐	☐
36°–42° Kuzey enlemlerindeki orta kuşakta bulunmamız ilkbahar, yaz, sonbahar ve kışın belirgin görülmesini sağlar.	☐	☐
Yüz ölçümü bakımından en büyük okyanus Atlas Okyanusu, en küçük kıta ise Afrika'dır.	☐	☐
Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı kavşak noktasındadır.	☐	☐

5 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

göreceli · Ekvator · Trakya · mutlak · Asya

1. Dünya'yı Kuzey ve Güney diye bölen 0° paraleline _____ denir.
2. Yüz ölçümü bakımından dünyanın en büyük kıtası _____ kıtasıdır.
3. Ülkemizin Avrupa kıtasında yer alan topraklarına _____ denir.
4. Boğazlara ve zengin madenlere sahip olmamız _____ konumdur.

6 KISA CEVAP

Görseldeki meridyen çizelgesinde 29° Doğu meridyenindeki Bursa ile 41° Doğu meridyenindeki Diyarbakır verilmiştir. İki şehir arasındaki yerel saat farkı kaç dakikadır ve Güneş hangisinde daha erken doğar?

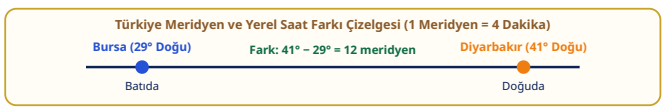

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki panoda Türkiye'ye ait dört coğrafi özellik numaralanarak verilmiştir. Bu özelliklerden hangisi Türkiye'nin göreceli (özel) konumunun bir sonucudur?

1. Özellik
Kuzey Yarım Küre Orta Kuşak'ta yer alması

2. Özellik
Kuzeye gidildikçe güneş açısının küçülmesi

3. Özellik
Doğuya gidildikçe yükseltinin artması

4. Özellik
Doğu-batı arasında 76 dk saat farkı olması

(A) 1. Özellik: Kuzey Yarım Küre'nin Orta Kuşağı'nda bulunması

(B) 2. Özellik: Güneyden kuzeye gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısının küçülmesi

(C) 3. Özellik: Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltinin artması ve sıcaklığın düşmesi

(D) 4. Özellik: En doğusu ile en batısı arasında 76 dakikalık yerel saat farkı olması

8 SIRALAMA

Görselde kartları verilen dört kıtayı yüz ölçümü büyüklüğüne göre en büyükten en küçüğe doğru 1'den 4'e kadar sıralayınız.

Asya Kıtası
44,5 milyon km²
(En büyük kıta)

Afrika Kıtası
30,3 milyon km²
(2. büyük kıta)

Kuzey Amerika
24,7 milyon km²
(3. büyük kıta)

Avrupa Kıtası
10,1 milyon km²
(6. sırada yer alır)

☐ Avrupa Kıtası (Asya'nın batısında Türkiye'nin de toprağı bulunan kıta)

☐ Afrika Kıtası (Ekvator'un ortasından geçtiği ikinci büyük kıta)

☐ Kuzey Amerika Kıtası (Batı Yarım Küre'de yer alan üçüncü büyük kıta)

☐ Asya Kıtası (44 milyon km² ile dünyanın en büyük kıtası)

9 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki Türkiye iklim ve deniz tuzluluğu şemasında rüzgâr yönleri ile denizlerimiz gösterilmiştir. Şemadaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

Türkiye'de Rüzgâr Yönleri ve Denizlerin Tuzluluk Sıralaması

Kuzeyden Esen Rüzgârlar
Karayel, Yıldız, Poyraz
Kutup yönünden gelir → Soğutur

Denizlerin Tuzluluk Oranı
Akdeniz > Ege > Marmara
> Karadeniz (Kuzeye azalır)

Güneyden Esen Rüzgârlar
Kıble, Lodos, Samyeli
Ekvator yönünden gelir → Isıtır

(A) Akdeniz Ekvator'a daha yakın olduğu için Karadeniz'den daha tuzludur.

(B) Güneyden esen Lodos ve Kıble rüzgârları Türkiye'de hava sıcaklığını artırır.

(C) Güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısı daralır ve gölge boyu uzar.

(D) Kuzeyden esen Karayel ve Poyraz rüzgârları Ekvator yönünden geldiği için sıcaklığı yükseltir.

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki küresel koordinat düzleminde Ekvator (0°) ve Başlangıç Meridyeni (0° Greenwich) ile ayrılan dört yarım küre bölgesi numaralanmıştır. Türkiye (36°–42°K, 26°–45°D) bu bölgelerden hangisinde yer alır?

Küresel Koordinat Düzlemi · Yarım Küre Bölgeleri

2. Bölge (Kuzey - Batı) | **1. Bölge (Kuzey - Doğu)**

0° Ekvator

3. Bölge (Güney - Batı) | **4. Bölge (Güney - Doğu)**

(A) 1. Bölge (Kuzey ve Doğu Yarım Küre)

(B) 2. Bölge (Kuzey ve Batı Yarım Küre)

(C) 3. Bölge (Güney ve Batı Yarım Küre)

(D) 4. Bölge (Güney ve Doğu Yarım Küre)

11 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki dört durum kartında verilen özelliklerin hangi konum türüne (Mutlak konum / Göreceli konum) ait olduğunu ve temel nedenini yazarak tabloyu tamamlayınız. İlk satır örnektir.

1. Kart
Yıl içinde dört mevsimin belirgin yaşanması

2. Kart
Aynı günde hem kayak hem deniz yapılabilmesi

3. Kart
Akdeniz'in Karadeniz'den daha tuzlu olması

4. Kart
TANAP ve TürkAkım enerji boru hatları

Coğrafi Durum Kartı	Konum Türü	Temel Nedeni
1. Yıl içinde dört mevsim	Mutlak konum	Orta kuşakta (36°–42°K) yer alması
2. Aynı günde kayak ve deniz		
3. Akdeniz'in tuzlu olması		
4. TANAP ve TürkAkım hatları		

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle Ekvator ve Greenwich'e göre belirlenen konum türünü bulunuz.

Kuzey ve Güney Kutup noktalarını birleştiren yarım çember yaylar ☐☐☐☐☐☐☐☐

Paralellerin 90° değerine ulaştığı Kuzey ve Güney uç noktaları ☐☐☐☐☐

Asya, Afrika ve Avrupa gibi yeryüzündeki büyük kara kütleleri ☐☐☐☐

Ekvator'a paralel uzanan ve ardışık ikisi arası 111 km olan çemberler ☐☐☐☐☐☐☐

Türkiye topraklarının Asya kıtasında yer alan büyük bölümü ☐☐☐☐☐☐☐

Kıtalar arasındaki dev çukurları dolduran en büyük su kütleleri ☐☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

13 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki jeopolitik konum kartında İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile enerji boru hatları (TANAP, TürkAkım) verilmiştir. Bu unsurların Türkiye'ye sağladığı stratejik ve ekonomik kazanımları açıklayınız.

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu · Ulaşım ve Enerji Köprüsü

Boğazlar ve Denizler
İstanbul ve Çanakkale Boğazları
Karadeniz'i dünyaya bağlar.

Enerji Koridoru
TANAP, TürkAkım ve BTC
boru hatları Avrupa'ya uzanır.

Kıtalar Kavşağı
Asya ile Avrupa arasındaki
transit ticaret merkezidir.

14 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Türkiye'nin en doğusundaki Iğdır (45° Doğu) ile en batısındaki Çanakkale Gökçeada (26° Doğu) arasında 76 dakikalık yerel saat farkı bulunmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

(A) Üç tarafının denizlerle çevrili bir yarımada ülkesi olması

(B) Batıdan doğuya doğru gidildikçe ortalama yükseltinin artması

(C) Doğusu ile batısı arasında 19 meridyen fark bulunması ve iki meridyen arasının 4 dakika olması

(D) Kuzeyi ile güneyi arasında 6 paralel fark bulunması ve iki paralel arasının 111 km olması

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.